

10.5.2002

1694/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Harri Ojala

TUTKINTAVANGIN ULKOILU SEKÄ PIDÄTETYN JA VANGITUN KOHTELUA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN JA MÄÄRÄYSTEN SAATAVUUS

1

KANTELUKIRJOITUS

Arvostelette 17.6.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne kantelukirjoituksessa Lahden poliisivankilan oloja, muun muassa ruokaa, ulkoilumahdollisuuksia ja mahdollisuuksia soittaa puhelimella sekä pidätetyn ja vangitun kohtelua ym. koskevien säännösten ja määräysten saatavuutta. Arvostelette myös Mikkelin vankilan hallussapitokäytäntöä.

2

SELVITYS

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian työjärjestykseen perustuvan asiajaon mukaan asianne kuuluu allekirjoittaneelle apulaisoikeusasiamiehelle.

Kirjoituksenne johdosta on hankittu Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen selvitys. Mikkelin vankilan menettelyä koskevassa asiassa kuulin vankilan johtajaa suullisesti vankilan tarkastuksella 14.3.2002. Kirjallinen selvitys oheistetaan tiedoksenne.

3

RATKAISU

3.1

Kohtelu Lahden poliisivankilassa

Tutkintavankeudesta annetun lain (616/74) 19 §:n mukaan rikoksesta epäiltyinä pidätettyjen käsittelyssä on soveltuvin osin noudatettava mainittua lakia.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on antanut 3.4.2001 poliisin hallinnosta annetun lain 4 §:n nojalla ohjeet pidätettyjen kohtelusta (SM-2001-778/Tu-41). Näiden ohjeiden tarkoituksena on yhtenäistää poliisin huostassa olevien pidätettyjen ja kiinniotettujen kohtelua.

Pidätettyjen kohtelusta annetun ohjeen 2.2.10 kohdan mukaan pidätetyille on varattava mahdollisuus perustarpeista huolehtimiseen kuten ravintoon, lepoon, puhtauteen ja ulkoiluun sekä sairauden hoitoon säilytystilojen päiväohjelman mukaisesti. Perustarpeista huolehtimisessa on otettava huomioon säilytyksen kesto sekä mahdollisuuksien mukaan pidätetyn omat toivomukset.

Ruokailu

Lahden kihlakunnan apulaispoliisipäällikön selvityksestä ilmenee, että Lahden poliisivankilassa säilössä olevat saavat ruokaa kahdesti päivässä. Selvityksen mukaan ruoka toimitetaan poliisivankilaan läheisestä ravintolasta kaksi kertaa päivässä. Ruoan laatua valvoo poliisivankilan henkilökunta. Selvityksen mukaan terveydelliset ja uskonnolliset erikoisruokavaliot huomioidaan, jos ne ovat tiedossa. Ruokaa koskeviin erityistoivomuksien toteuttamiseen ei muutoin ole mahdollisuuksia. Selvityksessä kiinnitetään huomiota myös tutkintavangin mahdollisuuteen hankkia omalla kustannuksella ruokaa laitoksen ulkopuolelta.

Nähdäkseni poliisilaitoksen ruokailukäytäntöä ei voi ainakaan laillisuusperusteella arvostella.

Ulkoilu

Selvityksen mukaan poliisivankila on ollut ylikuormitettu. Sen vuoksi ulkoilun järjestäminen on ollut selvityksestä tarkemmin ilmenevistä syistä johtuen ongelmallista.

Selvityksen mukaan ulkoilujärjestelyjänne, eikä liioin sitä, kuinka monta kertaa ulkoilu mahdollisesti on evätty, ei ole voitu selvittää jälkikäteen.

Totean, että tutkintavangin terveydestä on tutkintavankeudesta annetun lain (TVL) 10 §:n mukaan huolehdittava. Päivittäiseen ulkona oloon ja sopivaan liikuntaan on varattava mahdollisuus. Myös pidätettyjen kohtelua koskevien ohjeiden mukaan ulkoiluun on varattava mahdollisuus.

Olette ollut tutkintavanki 23.3.2001 lukien. Teillä on siten ollut tutkintavangille kuuluva oikeus päivittäiseen ulkona oloon ja sopivaan liikuntaan. Kirjoituksessanne ette yksilöi päiviä tai kertoja, milloin Teille ei ole varattu mahdollisuutta ulkoilla tai milloin joku yksittäinen vartija on evännyt Teiltä mahdollisuuden ulkoilla. Kirjoituksestanne päätellen ongelmallisinta lienee ollut lähinnä ulkoiluajankohdan järjestäminen.

Ulkoilun järjestämisen puutteita ei kiistetä poliisin selvityksessä. Selvityksestä on kuitenkin pääteltävissä, että poliisivankilan ylikuormituksesta johtuvat laitosjärjestys- ja turvallisuussyyt ovat voineet olla ulkoilun esteenä. Yksittäisiä ulkoilujen epäämisiä ei sen sijaan ole voitu selvittää. Pidän siten varsin uskottavana väitettänne siitä, että Teille ei ole aina kyetty varaamaan mahdollisuutta ulkoilla ja liikkua päivittäin. Koska tutkintavangin osalta kyse on poliisiviranomaisiakin velvoittavasta säännöksestä katson, että Lahden kihlakunnan poliisivankilassa ei ole kyetty täyttämään velvollisuutta varata Teille mahdollisuus jokapäiväiseen ulkoiluun ja liikuntaan.

Poliisilaitoksen esittämät perustelut huomioon ottaen katson kuitenkin riittäväksi toimenpiteeksi, että saatan Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon käsitykseni siitä, että TVL 10 §:n päivittäisen ulkoilun ja liikunnan varaamista koskeva säännös on myös poliisilaitosta velvoittava. Mikäli esimerkiksi poliisivankilan ylikuormitus johtaa siihen, että tutkintavangille ei turvallisuussyistä kyetä varaamaan mahdollisuutta päivittäiseen ulkoiluun ja liikuntaan, tulee hänet mahdollisimman pian siirtää tutkintavankilaan tai muuhun lailliseen sijoituspaikkaan, jossa ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuden varaaminen on mahdollista. Vangilta ei voida evätä TVL 10 §:n mukaista oikeutta vetoamalla henkilöstöpulaan.

Puhelut

Tutkintavanki saa TVL 13 a §:n mukaan olla puhelimitse yhteydessä laitoksen ulkopuolelle sellaisten tärkeiden asioiden hoitamiseksi, joita ei voida toimittaa kirjeitse tai tapaamisella. Pidätettyä koskevat samat ohjeet (sisäasiainministeriön ohjeen kohta 2.2.21).

Totean, että luvan myöntäminen puhelimen käyttämiseen on harkinnanvaraista ja siitä päättää asianosaisen olleessa poliisin säilytettävänä tutkinnanjohtaja.

Hankittuun selvitykseen viitaten katson, että asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Pidätettyjä ja vankeja koskevien säännösten ja määräysten saatavilla pito

TVL 17 §:ssä on säädetty velvollisuudesta pitää tutkintavankeudesta annettu laki ja muut tutkintavankeja koskevat säännökset tutkintavankien nähtävinä.

Pidätettyjen käsittelyä koskevien ohjeiden kohdassa 2.4.2 puolestaan todetaan, että tutkintavankeudesta annettu laki ja muut pidätettyjä koskevat säännökset, määräykset, tämä ohje ja päiväohjelma on pidettävä pidätettyjen nähtävillä. Ohjeiden nähtävillä pitämisestä oli määrätty myös nyttemminkumotuissa pidätettyjen käsittelyohjeissa. Viimeksi mainituissa ohjeissa edellytettiin jopa sitä, että pidätetyille tuli myös ilmoittaa oikeudesta tutustua niihin.

Poliisilaitoksen selvityksen mukaan poliisivankilan ilmoitustaululla on esillä mainitut virallisjulkaisut. Ne ovat myös pidätettyjen luettavissa ja pyynnöstä niihin annetaan tutustua myös selleissä.

Nähdäkseni Lahden poliisivankilassa noudatettu käytäntö, jonka mukaan virallismääräykset ovat ilmoitustaululla ja että pidätetty voi tutustua niihin, sitä erikseen pyytäessään myös omassa sellissään, täyttää tutkintavankeudesta annetun lain ja pidätettyjen ohjeiden vähimmäisvaatimukset. Totean kuitenkin, että pitäisin suositeltavana ja jopa hyvän hallinnon periaatteen edellyttämänä sitä, että pidätetyille tai vangitulle myös kerrotaan mainittujen julkaisujen olemassa olosta ja erityisesti, että hänellä on oikeus tutustua niihin.

3.2

Mikkelin vankilan menettely

Olette tyytymätön siihen, että Mikkelin vankilassa ei anneta haltuun elektronista sanakirjaa. Kerrotte tarvitsevanne sellaista kielen opiskelua varten. Katsotte, että vankilan käytäntö on epäoikeudenmukaista, koska esimerkiksi CD-soittimen saa haltuun. Pyydätte oikeusasiamiehen toimenpiteitä asiassa. Kirjoituksenne mukaan vankilan johtaja tulkitsee vankeinhoito-osaston asiaa koskevaa määräystä virheellisesti.

Totean, että oikeusministeriön vankeinhoito-osaston (nykyään rikosseuraamusvirasto) vangin omaisuuden hallussapitoa koskevan määräyksen nro 13/011/99 mukaan vangin haltuun ei laitosjärjestys- ja turvallisuussyistä saa antaa määräyksessä lueteltuja laitteita. Johtajan ilmoituksen mukaan elektroninen sanakirja on määräyksessä tarkoitettu elektroninen muistio, joten sellaista ei saa antaa vangin haltuun.

Mikkelin vankilan johtaja on toiminut asiassanne hänelle lain mukaan kuuluvan toimi- ja harkintavallan rajoissa. Katson myös, ettei vankilan johtajan tulkintaa asiassa ei voida pitää lainvastaisena.

3.3

Toimenpiteet

Saatan tutkintavangin ulkoilua ja tutkintavangin sekä pidätetyn oikeuksia ja kohtelua koskevia säännöksiä ja määräyksiä koskevat käsitykseni Lahden kihlakunnan poliisipäällikön tietoon vastaisen varalle.

Kirjoituksenne ei ole antanut minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.